

Goede Vrijdag

Ekklesia Amsterdam - Basisgemeente De Duif

Inleiding

Een profeet, machtig in daden en woorden, wordt hij in het evangelie van Lukas genoemd, Jezus van Nazareth, een rondtrekkende leraar, in de dagen dat het joodse land bezet was door Romeinse legioenen. Door enkele hooggeplaatsten die gemene zaak maakten met de onderdrukkers van hun eigen volk, werd hij aan landvoogd Pontius Pilatus uitgeleverd en terechtgesteld als een opstandige slaaf. Het gebeurde tijdens het paasfeest der joden.

Na zijn dood werd door zijn leerlingen het 'evangelie' verkondigd: dat hij zich niet vergeefs op zijn God verlaten had, op hem die door Mozes en de profeten de redder en bevrijder van Israël genoemd was, de god voor wie de doden leven.

Lied: Deze nachtdag (VL 924 / G 211)

Voorlezing uit het evangelie van Lukas 22:39-54

22.39 Hij verliet de stad

en ging, zijn gewoonte getrouw, naar de Berg van de Olijven
en zijn leerlingen volgden hem.

40 Toen hij bij de plaats gekomen was,
sprak hij tot hen:

Bid - dat je niet bezwijkt aan de beproeving.

41 Toen ging hij van hen weg, een steenworp ver ongeveer,
viel op zijn knieën en bad:

42 Vader, als jij het wilt,
neem deze beker van mij weg -
maar niet mijn wil geschiede, maar die van jou...

43 Een engel uit de hemel verscheen hem
en sterkte hem.

44 Hij raakte in doodsangst, en bad nog heviger.
En het geschiedde:

zijn zweet werd als druppels bloed die neervielen op de aarde.

45 Hij stond op uit zijn gebed,
hij ging naar zijn leerlingen,
hij vond hen in slaap, van verdriet.

46 Hij sprak tot hen:

Waarom slapen jullie?

Sta op en bid - dat je niet bezwijkt aan de beproeving.

47 Terwijl hij nog sprak, zie, een menigte
en die Judas heette, een van de twaalf, ging voor hen uit.

Hij liep op Jezus toe om hem te kussen.
48 Maar Jezus sprak tot hem:
    Judas, lever jij de zoon der mensen over met een kus?
49 Die om hem heen waren
zagen wat er gebeuren ging.
Ze zeiden:
    Heer, zullen wij toeslaan met het zwaard?
50 En een van hen sloeg naar de knecht van de hogepriester
en hieuw hem zijn rechteroor af.
51 Maar Jezus antwoordde en sprak:
    Tot hier, niet verder.
En hij raakte zijn oor aan en genas hem.
52 Toen sprak Jezus tot hen die op hem af gekomen waren,
de hogepriesters, de hoofdbewakers van het Heilige, de oudsten:
    Als tegen een rover zijn jullie uitgetrokken
met zwaarden en stokken.
53 Dag na dag was ik met jullie in het Heilige,
toen heb je geen hand naar me uitgestoken.
    Maar nu is het jullie uur en de volmacht van de duisternis.
54 Zij grepen hem en voerden hem weg.

Overweging

Heeft Jezus het lijden gekozen? Hij heeft het visioen gekozen – hij wist zich uitverkoren door het visioen. Hij zag het en was verkocht. En hij nam het lijden op de koop toe. Zo gaat het als je een visioen hebt, een grote liefde, dan moet je lijden. Je zult wel moeten. Dat wil je niet. Maar je laat het er ook niet om.

En dus heeft hij geleden. Misschien wel het meest toen hij inzag dat hij niet de laatste zou zijn die lijden moest, dat hij niet de verlosser van de wereld was; dat het misschien niets uithaalde. Zou hij dat voorvoeld hebben op de Berg van Olijven?

Lied: Keer u niet af (VL 73 / G 320)

Voorlezing uit het evangelie van Lukas 22:54-71

Zij voerden hem naar het huis van de hogepriester.
Petrus volgde, op grote afstand.
55 Ze hadden een vuur ontstoken op de binnenplaats
en zaten nu bij elkaar.
En Petrus zat tussen hen in.
56 Een jonge slavin zag hem daar zitten in het licht.
Zij keek hem dringend aan en sprak:
    Deze hier was ook bij hem.
57 Maar hij loochende het en sprak:
    Vrouw, ik ken hem niet.
58 Korte tijd later ziet een ander hem en zegt:

Jij bent ook een van die.
Petrus zegt:
Mens, dat ben ik niet.
59 Ongeveer één uur later was er weer iemand
die met stelligheid beweerde:
Ja zeker, hij was ook bij hem,
trouwens, hij is ook een Galileeër.
60 Petrus sprak:
Mens, ik weet niet waar je over praat.
En op hetzelfde ogenblik, terwijl hij nog sprak,
kraaide een haan.
61 En de heer keerde zich om
en keek Petrus aan.
En Petrus herinnerde zich het grote woord
dat de heer hem gezegd had:
Voordat de haan zal kraaien vandaag
heb jij mij driemaal verloochend.
62 En hij ging naar buiten
en weende bitter.
63 De mannen die hem bewaakten,
gaven hem spot en slaag.
64 Ze blinddoekten hem, sloegen hem
en vroegen hem dan:
Zeg eens, profeet, wie heeft je geslagen?
65 En nog vele andere beledigingen voegden ze hem toe.
66 Toen het dag geworden was,
kwam de raad van oudsten van het volk bijeen:
hogepriesters en Schriftgeleerden.
En zij voerden hem naar de plaats van hun rechtspraak
67 en zeiden:
Als jij de messias bent,
zeg het ons dan.
Hij sprak tot hen:
En als ik het zeg,
68 geloven jullie het niet;
en als ik jullie vragen stel,
geef je geen antwoord.
69 Maar van nu af zal de mensenzoon gezeten zijn
aan de rechterhand van God en van zijn macht.
70 Toen zeiden allen:
Jij bent dus de zoon van God?
Maar hij sprak tot hen:
Jullie zeggen dat ik het ben.
71 Ze zeiden:
Wat hebben wij nog getuigen nodig?
Wij hebben het toch zelf gehoord, uit zijn eigen mond.

Lied: Jij bent de God (VL 173 / G 96)

Voorlezing uit het evangelie van Lukas 23:1-32

23:1 Toen stonden zij op, heel die menigte,
en voerden hem tot voor Pilatus.
2 Zij begonnen hem aan te klagen en zeiden:
Wij hebben bevonden
dat deze hier ons volk misleidt,
dat hij verbiedt belasting te betalen aan de keizer
en dat hij zegt van zichzelf
de messiaanse koning te zijn.
3 Pilatus vroeg hem:
Jij bent de koning van de Joden?
Hij antwoordde hem en sprak:
Dat zeg jij.
4 Pilatus sprak tot de hogepriesters en de menigten:
Ik vind geen enkele schuld in deze mens.
5 Maar zij drongen aan:
Door wat hij leert, zet hij het volk tot opstand aan,
in heel Judea,
van Galilea waar hij begonnen is, tot hier toe.
6 Toen Pilatus dat hoorde,
vraagde hij of die mens een Galileeër was.
7 En toen hij begreep
dat hij uit het machtsgebied van Herodes kwam,
stuurde hij hem door naar Herodes
die ook, in die dagen, in het heilige Jeruzalem was.
8 Herodes was heel vergenoegd toen hij Jezus zag.
Al heel lang wilde hij hem zien
omdat hij over hem gehoord had -
hij hoopte te zien dat door hem een teken zou geschieden.
9 Met omhaal van woorden ondervroeg hij hem,
maar hij gaf hem geen enkel antwoord.
10 De hogepriesters en de Schriftgeleerden stonden erbij
en hielden niet op hem te beschuldigen.
11 Herodes, met zijn manschappen, hoonde en bespote hem;
dan stuurt hij hem, met een hel gekleurde mantel aan,
naar Pilatus terug.
12 En die dag werden Herodes en Pilatus vrienden;
voordien waren ze elkaar vijandig gezind.
13 Pilatus riep de hogepriesters, de overheden en het volk bijeen,
14 hij sprak tot hen:
Jullie hebben deze mens bij mij gebracht

als iemand die het volk opruit;
maar zie, ik heb hem ondervraagd, in jullie bijzijn,
en ik heb in deze mens niets gevonden
waarop die beschuldigingen zouden kunnen slaan;
15 en Herodes ook niet
want die heeft hem naar ons teruggestuurd.
Hij heeft dus niets gedaan
waarop de doodstraf staat.
16 Daarom zal ik hem geselen
en dan vrijlaten.

18 Toen schreeuwden zij, heel die menigte:
Weg met hem,
laat ons Bar Abbas vrij.

19 Die zat in de gevangenis wegens oproer in de stad en wegens moord.
20 Opnieuw riep Pilatus hen toe
dat hij Jezus vrij wilde laten.

21 Maar zij riepen daartegen in:
Kruisig, kruisig hem.

22 Voor de derde keer sprak hij tot hen:
Maar wat heeft hij dan voor kwaad gedaan?
Ik heb niets in hem gevonden
waarop de doodstraf staat.
Daarom zal ik hem geselen
en dan vrijlaten.

23 Maar met grote stemmen bleven zij eisen
dat hij gekruisigd zou worden.
En hun geschreeuw won het pleit:

24 Pilatus besliste
dat wat zij eisten geschieden zou.

25 Die in de gevangenis zat wegens oproer en moord,
liet hij vrij, zoals zij hadden geëist,
maar Jezus leverde hij over aan hun wil.

26 Zij voerden hem weg
en zij grepen Simon, een Cyrener,
die van de akker kwam;
en zij legden het kruis op hem
dat hij het dragen zou, achter Jezus aan.

27 Een grote volksmenigte volgde hem:
vrouwen die hem beweenden, met groot misbaar.

28 Naar hen keerde Jezus zich om
en hij sprak:
Dochters van Jeruzalem,
ween niet om mij,
maar ween om jezelf en om je kinderen.

29 Want zie, er zullen dagen komen

dat gezegd wordt:
 ‘Gelukkig de onvruchtbaren
 en zij wier schoot niet gebaard heeft
 en de borst die niet heeft gezoogd.’
 30 Dan zullen zij beginnen te ‘zeggen tegen de bergen:
 “Val op ons neer” -
 en tot de heuvels:
 “Bedek ons” -
 31 want als ze zo doen met hout dat groen is,
 wat zal dan geschieden met hout dat dor is?
 32 Nog anderen werden weggevoerd, misdadigers, twee,
 om samen met hem te worden omgebracht.

Lied: Beeld en gelijkenis (VL 457 / L 301)

Voorlezing uit het evangelie van Lukas 23:35-43

33 En toen zij gekomen waren bij de plaats die Schedel heet,
 kruisigden zij hem daar,
 en ook die misdadigers,
 de ene rechts, de andere links van hem.
 34 En Jezus sprak:
 Vader, vergeef het hun
 want zij weten niet wat zij doen.
 ‘En zij verdeelden zijn kleren
 en wierpen daarover het lot.’
 35 Het volk stond daar, en moest het aanzien.
 Maar de overheden dreven de spot met hem en zeiden:
 Anderen heeft hij gered,
 laat hij nu zichzelf dan redden,
 als hij de messias is van God, de uitverkorene.
 36 Ook kwamen de soldaten op hem toe, met zure wijn,
 en hoonden hem
 37 en zeiden:
 Als jij de koning van de Joden bent,
 red dan jezelf.
 38 Boven zijn hoofd stond geschreven:
 ‘Dit is de koning der Joden’.
 39 Een van de misdadigers die daar hingen, lasterde hem en zei:
 Jij bent toch de messias?
 Red dan jezelf en ons.
 40 Maar de ander ging tegen hem in, op straffende toon, en sprak:
 Jij vreest zelfs God niet
 terwijl je toch als hij veroordeeld bent?
 41 En wij terecht, wij krijgen ons verdiende loon.
 Maar hij heeft niets verkeerd gedaan.

- 42 En hij sprak:
Jezus, gedenk mij
als je in je koninkrijk gekomen bent.
- 43 Hij sprak tot hem:
Amen, ik zeg jou,
vandaag nog
zul jij met mij zijn
in het paradijs.

Muziek

Voorlezing uit het evangelie van Lukas 23:44-56

- 44 Het was al het zesde uur ongeveer
en het geschiedde:
duisternis over heel de aarde
tot aan het negende uur.
- 45 De zon werd verduisterd.
De voorhang in het heiligdom scheurde middendoor.
- 46 Jezus riep met grote stem en sprak:
Vader, 'in jouw handen beveel ik mijn geest'.
En dit zeggende gaf hij de geest.

stilte

- 47 De honderdman -
toen hij zag wat geschiedde,
verheerlijkte hij God en sprak:
Deze mens was waarlijk een gerechte.
- 48 En alle menigten die voor dit schouwspel waren samengekomen,
zij zagen wat daar geschiedde,
zij sloegen zich op de borst,
zij keerden zich om.
- 49 'Al zijn bekenden stonden op grote afstand',
ook de vrouwen die hem vanuit Galilea waren gevolgd,
en zagen toe.
- 50 En zie, een man, Jozef genaamd, lid van de Hoge Raad,
een goed en rechtvaardig man
- 51 - hij had met hun raadsbesluit en daden niet ingestemd -,
hij kwam uit Arimatea, een stad van de Joden,
met verlangen zag hij uit naar Gods koninkrijk.
- 52 Hij ging naar Pilatus en vroeg het lichaam van Jezus.
- 53 Hij haalde het naar beneden,
wikkelde het in lijnwaad
en legde het in een graf
dat in de rots was uitgehouwen
en waarin nog nooit iemand gelegen had.

- 54   Het was de dag der Voorbereiding,
de sabbat lichtte al aan.
- 55   De vrouwen die met hem uit Galilea gekomen waren,
volgden hem
en zagen de groeve
en hoe zijn lichaam werd neergelegd.
- 56   Zij keerden terug
en bereidden geurige zalven en mirre.

Matthäuspasion BWV.244 ; Mache, dich, mein Herze, rein (Johann Sebastian Bach)

**Slot
overweging**

Het dwaze van de wereld
heeft hij uitverkoren
om de wijzen te beschamen.

Het machteloze van de wereld
heeft hij uitverkoren
om de machten te beschamen.

Het minste van de wereld
het verachte
heeft hij uitverkoren.

Wat 'niet bestaat'
dat heeft hij uitverkoren

Wat 'niet bestaat'
dat heeft hij uitverkoren
om te ontcrachten het bestaande -

opdat, ten overstaan van hem
niets wat bestaat
zou roemen op zichzelf.

Uit kracht van God
bestaan wij
in Jezus, de Messias.

Wat wijsheid is
gerechtigheid en heiligheid,
wat redding is

dat is ons
van Godswege verschenen
en gegeven in hem.

Gebed

Levende, blijf bij ons, want het is avond
en de nacht zal komen.

Blijf bij ons en bij al uw mensen
aan de avond van de dag,
aan de avond van het leven,
aan de avond van de wereld.

Blijf bij ons
met uw genade en goedheid,
met uw troost en zegen,
met uw woord en sacrament.

Blijf bij ons
wanneer over ons komt
de nacht van beproeving en van angst,
de nacht van twijfel en aanvechting,
de nacht van de strenge bittere dood.

Blijf bij ons
in leven en in sterven,
in tijd en eeuwigheid.

Amen.

Maarten Luther (1483 – 1546)